

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ

การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการอนุรักษ์
ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรในจังหวัดลำพูน

ชื่อผู้เขียน นางสาวจิรายุ ทองเช่าอ่อน

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์)

สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร

คณะกรรมการสอบการค้นคว้าแบบอิสระ :

อาจารย์ ดร. โกวิทย์ พวงงาม	ประธานกรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กุญิน ศรีมงคล	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดุษฎี ณ ลำปาง	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รัชฎวณ สาณะเสน	กรรมการ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานทั่วไปด้านบุคคล เศรษฐกิจและสังคม การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร และความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ด้านบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม กับ การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร ในจังหวัดลำพูน

ประชากรที่ทำการศึกษาประกอบด้วย หัวหน้าครัวเรือนเกษตรกร หรือตัวแทน ในจังหวัดลำพูน ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) และการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) มีจำนวนทั้งสิ้น 110 คน และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ การประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป SPSS/PC⁺ เพื่อนำมาวิเคราะห์ค่าทางสถิติ เช่น ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าอันดับ และการทดสอบสมมติฐาน ใช้ค่า

ไคสแควร์ (Chi-square Test) และการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 46.27 ปี การศึกษาส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 รายได้โดยไม่หักค่าใช้จ่าย ใต ่ทุกสิ้น (ไม่รวมต้นทุนการผลิต) เฉลี่ย 39,326.67 บาทต่อปี พื้นที่ถือครองเฉลี่ย 5.42 ไร่ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นที่ดินของตนเอง สมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.97 คน และ เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งหนึ่ง มีตำแหน่งทางสังคม นอกจากนั้น ด้านการได้รับ ข้อมูลข่าวสารของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ได้รับจากโทรทัศน์ และเพื่อนบ้านมากที่สุด ด้าน ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรนั้น เกษตรกรกลุ่ม- ตัวอย่างมากกว่าครึ่งหนึ่งมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับสูง

สำหรับการมีส่วนร่วมของ เกษตรกรในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้พบว่า อยู่ในระดับต่ำ โดยเมื่อแยกพิจารณาขั้นตอนของการมีส่วนร่วม พบว่า เกษตรกรมีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือ การประสานงาน การดำเนินการและการ รับผิดชอบอยู่ในระดับต่ำเช่นเดียวกัน แต่เมื่อพิจารณาโดยอาศัยฐานคะแนนค่าเฉลี่ย (Mean) ของกลุ่มเกษตรกร ปรากฏว่า ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการดำเนินการและการรับ รับผิดชอบอยู่ในระดับสูงกว่าคะแนนค่าเฉลี่ย และในทางตรงกันข้าม ขั้นตอนการมีส่วน ร่วมในการปรึกษาหารือและการประสานงานอยู่ในระดับค่าเฉลี่ยและต่ำกว่าเกณฑ์คะแนนค่า เฉลี่ย

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า อายุ รายได้ของครัวเรือน พื้นที่ถือครอง สมาชิกในครัวเรือน ตำแหน่งทางสังคม การได้รับข้อมูลข่าวสาร และความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของ

เกษตรกรในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร ยกเว้น เนศและระดับการศึกษา ไม่มี
ความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร

ปัญหาอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำเพื่อ
การเกษตรเรียงตามลำดับดังนี้ เกษตรกรขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการอนุรักษ์
ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร การใช้น้ำผิดประเภท การขาดความตระหนักถึงภัยที่จะเกิด
ขึ้นจากการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร การขาดความช่วยเหลือในเรื่องของการจัดสร้าง
แหล่งน้ำเพื่อเก็บน้ำไว้ใช้เพื่อการเกษตร และขาดองค์กรกลุ่มผู้นุรักษ์น้ำ

เกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ได้เสนอแนะว่า ให้นำหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการ
อนุรักษ์ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรได้เผยแพร่ความรู้ให้แก่เกษตรกรเกี่ยวกับการใช้น้ำเพื่อ
การเกษตร และควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สนับสนุนให้เกษตรกรจัดตั้งองค์กรกลุ่มผู้ใช้น้ำ
เพื่อให้สามารถเข้ามีส่วนร่วมในทุก ๆ ขั้นตอน

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีข้อ เสนอแนะให้หน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องพัฒนาระบบ
การให้ข้อมูลข่าวสาร ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและแพร่หลาย โดยเน้นที่แหล่งข้อมูล
ข่าวสารที่สำคัญเช่น สื่อประเภทมวลชน ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ และสื่อประเภทบุคคล ได้แก่
เพื่อนบ้าน และเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อให้เกษตรกรตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำเพื่อ
การเกษตรมากยิ่งขึ้น

Independent Research Title Farmers' Participation in Water
 Resource Conservation for
 Agricultural Purpose in Lamphun
 Province

Author Miss Jirayu Thongkhao-On
 M.S. (Agriculture) Agricultural Extension

Examining Committee :

Lecturer Dr.Kovit Phong-Ngam	Chairman
Assist.Prof.Katin Srimongkol	Member
Assist.Prof.Dusadee NaLampang	Member
Assist.Prof.Runjuan Sanasen	Member

Abstract

This research objectives are to examine the personal and socio-economic information of the respondents. It also aims to explore the farmers' participation in water conservation for agricultural purpose. The relationship between personal, socio-economic information and farmers' participation in water conservation for agriculture are investigated in Lamphun province.

The population studied consists of household head or their representatives in Lamphun province. Sampling method used in this survey are Multi-stage Sampling and Simple

Random Sampling. The research survey had been employed for data collection procedure. Data analysis has been through Statistics Package for the Social Science /Personal Computer (SPSS/PC⁺).

Various statistical tests such as percentage, mean, average, standard deviation (S.D.), Chi-square test are used as well as Pearson Product Moment Correlation Coefficient for hypothesis testing.

The research findings show that most of the respondents are male with the average age of 46.27 years. Most of them finished Primary four with the average income (not include cost of production) of 39,325.67 baht per year. Most of farmers own their own land with average size 5.42 rais. The average household size is 3.97 persons. More than half of the respondents process social position. Moreover, television and neighbors are two the main sources of information received by the respondents. More than half them gain knowledge and understanding in water conservation for agriculture at the high level.

Although, farmers' participation in water conservation for agriculture is at low level almost all types of participation process, the participation level is particularly high in the implementation and benefit, when look at the average level of participation process.

The result of the hypothesis testing shows the socio-economic factors such as age, household income, farm size, household size, social position, access to information and farmers' knowledge have relation with the farmers' participation in water resource conservation for agricultural purpose. Sex and level of education factors have no any relationship with farmers' participation.

The problems of farmers' participation in water resource conservation for agriculture faced by farmers lack of knowledge and understanding of water conservation for agriculture method and the misuse of water use, lack of awareness about water shortage for agriculture, lack of governments' supports in establishing water storage and lack of water conservation for agriculture groups. The respondents have suggested that the government agencies related to water conservation for agriculture should extend information and knowledge on the use of water resources to farmer. The establishment of farmers' groups for water uses in order to encourage more farmers' participation process.

This research recommended that related government agencies and organizations should develop the information system more effectively. The main information sources should be

emphasized mass communication such as television, radio and personal communication, e.g. neighbor and government staff in order to create more farmers' awareness in water conservation for agriculture.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved